

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/6/6/97

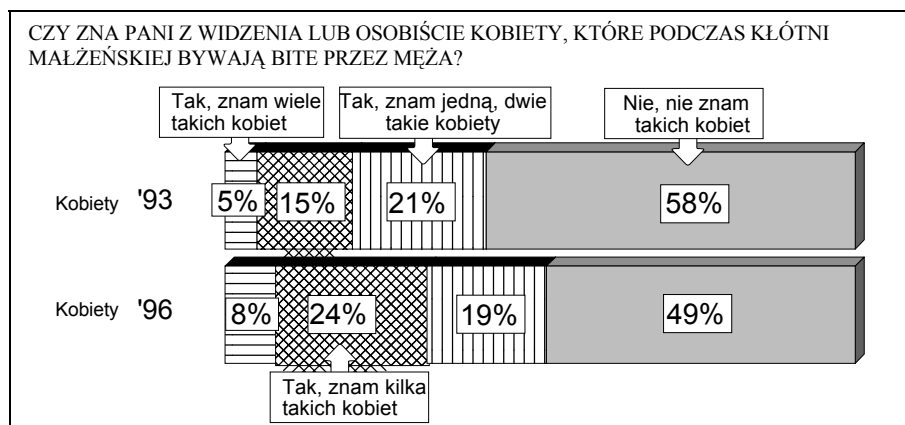
KOBIETY O KONFLIKTACH I PRZEMOCY W RODZINIE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Głównym powodem konfliktów i nieporozumień w rodzinach jest zła sytuacja finansowa (56%), a następnie bezrobocie kogoś z domowników (19%) oraz brak czasu dla rodziny jednego ze współmałżonków (19%). Choć w porównaniu z sondażem z roku '93 liczba rodzin, w których dochodzi do konfliktów, nie zmieniła się, jednak kobiety częściej niż wówczas deklarują poprawę atmosfery domowej.
- ◆ Przemoc fizyczna w małżeństwie nie należy do zjawisk marginalnych. W ciągu ostatnich trzech lat dramatycznie wzrosła liczba respondentek stykających się z przypadkami kobiet bitych przez mężów. Może to wynikać z faktu, że o przemocy w rodzinie mówi się teraz więcej i częściej. Co dwudziesta kobieta przyznaje, że mąż uderzył ją co najmniej kilka lub kilkanaście razy, a prawie tyle samo - że jeszcze częściej.

- ◆ Co ósma z pań deklaruje, że zdarzyło jej się uderzyć męża. Najczęściej są to kobiety, które same spotykają się z tego rodzaju aktami agresji ze strony współmałżonka.
- ◆ Stosunkowo często kobiety akceptują stosowanie kar fizycznych wobec dzieci. Zaledwie połowa z nich jest temu przeciwna, a prawie tyle samo wyznaje tradycyjną zasadę, że „prawdziwe lanie jeszcze nikomu nie zaszkodziło”.
- ◆ Tylko niespełna dwie piąte (39%) matek dzieci w wieku do 19 roku życia, twierdzi, że żadne z jej dzieci nigdy nie dostało porządnego lania. W większości przypadków to właśnie matki, a nie ojcowie, biją dzieci.

Zmieniające się warunki ekonomiczne i społeczne dość szybko przekształcają otoczenie, w którym funkcjonuje polska rodzina. Co oczywiste, nie pozostaje to bez wpływu na jej spójność, poziom konfliktów, a także sposoby radzenia sobie z tego rodzaju kłopotami. Trzy lata temu nasze respondentki odpowiadały na pytania dotyczące „wewnętrznych” problemów rodziny. W jednym z ostatnich sondaży powróciliśmy do tych spraw¹. Przedmiotem naszego zainteresowania były również poglądy wychowawcze Polek, a zwłaszcza ich stosunek do kar fizycznych stosowanych wobec dzieci.

ŹRÓDŁA KONFLIKTÓW

Według deklaracji badanych, częstość rodzinnych konfliktów jest obecnie taka sama jak przed trzema laty, w niewielkim stopniu zmieniła się jedynie hierarchia najbardziej konfliktogennych zjawisk. Tylko co dziewiąta kobieta stwierdza, że w jej rodzinie nie ma kłótni i nieporozumień².

Tabela 1

w procentach

W każdej rodzinie od czasu do czasu zdarzają się nieporozumienia i konflikty. Proszę powiedzieć, co najczęściej jest powodem konfliktów w Pani gospodarstwie domowym?	VIII '93 N=953	XI '96 N=1003
Brak pieniędzy w domu	52	56
Bezrobocie kogoś z rodziny	13	19
Brak czasu Pani lub męża dla rodziny	18	19
Nadużywanie alkoholu przez kogoś z rodziny	13	17
Niewypełnianie obowiązków domowych przez męża	18	17
Niewypełnianie obowiązków domowych przez dzieci	14	16
Kłopoty sprawiane przez dzieci	17	15
Stosunki z teściami, rodzicami, dalszą rodziną	9	15
Brak porozumienia co do sposobów wychowywania dzieci	12	14
Zazdrość małżeńska	4	3
Inne	13	8
Nie ma konfliktów	12	11
Respondentki mogły wybrać nie więcej niż trzy odpowiedzi.		

¹ Badanie „Kobiety '96”, 9-13 listopada, ogólnopolska reprezentatywna próba losowa dorosłych kobiet (N=1101).

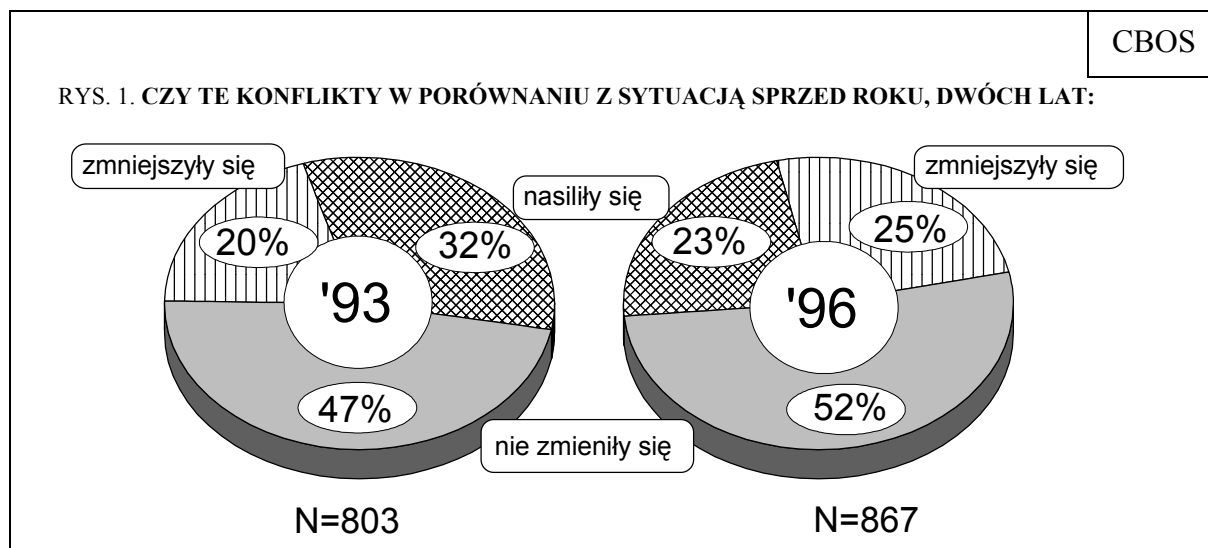
² Pytanie nie dotyczyło kobiet mieszkających samotnie.

Zdecydowanie najczęstszą przyczyną nieporozumień w rodzinie okazują się kłopoty finansowe. Na ich tle dochodzi do scysji w więcej niż co drugiej rodzinie. Klótnie z powodu niedostatku środków finansowych zdarzają się obecnie nieco częściej niż w roku '93. Jeszcze wyraźniej w ciągu ostatnich trzech lat wzrosła liczba konfliktów wynikających z bezrobocia któregoś z domowników. Brak pracy jest ich źródłem w prawie co piątej rodzinie. Równie istotną przyczyną konfliktów pozostaje prawie niezmiennie od '93 roku brak czasu dla rodziny któregoś z małżonków. Można zatem pokusić się o stwierdzenie, że w gospodarce rynkowej źródła rodzinnych konfliktów tkwią z jednej strony - w bezrobociu któregoś z członków rodziny, z drugiej zaś - w braku czasu dla najbliższych wśród osób pracujących. Natomiast u podłoża tego wszystkiego leżą - zapewne różnie definiowane ze względu na zakładany poziom potrzeb - trudności w codziennym zbilansowaniu rodzinnych wydatków i wpływów.

Ze wzrostem konfliktów z powodu bezrobocia idzie w parze także nasilenie się w stosunku do roku '93 liczby rodzinnych waśni, do jakich dochodzi w związku z nadużywaniem alkoholu przez kogoś z domowników. Obecnie jest to źródło konfliktów w co szóstej rodzinie. W tym samym stopniu problemem polskiej rodziny jest zaniedbywanie swoich domowych obowiązków przez męża. Poza powolnością kulturowych zmian w upowszechnianiu się modelu partnerskiego w małżeństwie, znaczenie tego źródła konfliktów wydają się podtrzymywać również sformułowane wyżej przyczyny. Zarówno zbyt duże zaangażowanie w pracę zawodową, pochłaniające czas i siły, jak i bezrobocie (a dokładnie związane z tym zachwianie poczucia bezpieczeństwa i dezintegracja dotychczasowego układu ról społecznych) nie sprzyjają poświęcaniu się życiu domowemu przez mężczyzn.

W co siódmej rodzinie - znacznie częściej niż przed trzema laty - przyczyną konfliktów są złe stosunki z teściami czy rodzicami. Podobnie często źródłem rodzinnych nieporozumień są kłopoty z dziećmi. Najrzadziej wymienianą przez kobiety przyczyną konfliktów domowych jest zdrada któregoś z partnerów.

Jednak generalnie - mimo zwiększenia się znaczenia niektórych przyczyn konfliktów - polska rodzina wydaje się lepiej funkcjonować niż trzy lata temu. Wówczas prawie jedna trzecia respondentek przyznających, że w domu zdarzają się konflikty, twierdziła, iż nasiliły się one w ostatnich latach, obecnie o wzroście ich liczby mówi niespełna co czwarta ankietowana.

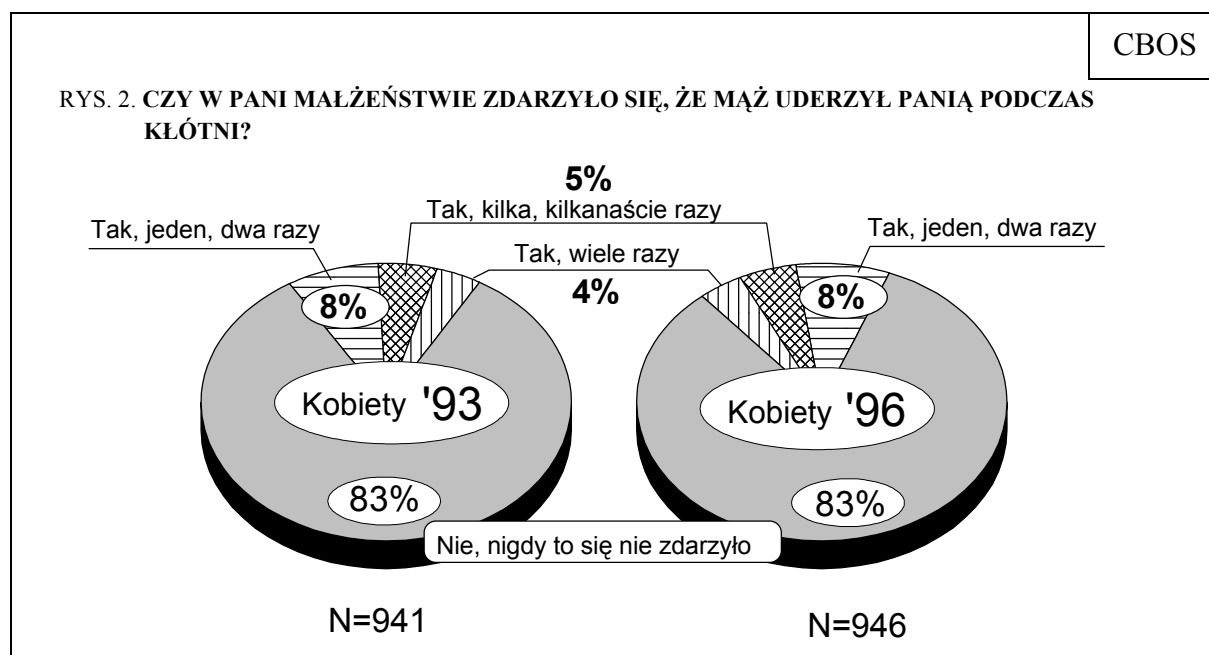
Więcej kobiet niż w ubiegłych latach stwierdza również poprawę atmosfery domowej. Największa grupa respondentek, większa niż trzy lata temu, ma jednak poczucie, że nic się w tym względzie nie zmieniło: zdarzające się w domu konflikty ani się nie nasiliły, ani nie osłabły. Niemniej jednak lepszy obecnie bilans ostatniego okresu zdaje się świadczyć, że początek lat dziewięćdziesiątych, prawdopodobnie z racji tego, iż była to pierwsza faza adaptowania się społeczeństwa do nowej rzeczywistości ekonomicznej, stanowił moment krytyczny, jeśli chodzi o sferę życia prywatnego i rodzinnego Polaków. Obecne wyniki zdają się świadczyć o rosnącym zróżnicowaniu wewnętrznej kondycji rodzin, choć w bilansie ogólnym stan wewnętrznego skonfliktowania polskiej rodziny raczej się nie pogłębia.

O narastaniu różnic między rodzinami znajdującymi się w różnej sytuacji bytowej świadczyć może fakt, że diagnoza nasilania się konfliktów bądź ich osłabiania w dużej mierze zależy od oceny własnej sytuacji materialnej. Im lepiej widzie się rodzinie pod względem materialnym, tym częściej respondentki stwierdzają pewne osłabienie dotychczasowych konfliktów w domu. Natomiast kobiety określające sytuację swojej rodziny jako złą wyraźnie częściej deklarują pogorszenie się stosunków między domownikami. O nasilaniu się konfliktów w ostatnim okresie najczęściej mówiły kobiety rozwiedzione (32%), bezrobotne (37%) oraz rolniczki (28%). Poczucie poprawy atmosfery domowej i wyciszenia się dotychczasowych napięć mają najczęściej przedstawicielki kadry kierowniczej i inteligencji (33%) oraz robotnice wykwalifikowane (32%).

PRZEMOC W MAŁŻEŃSTWIE

Przemoc fizyczna w małżeństwie w krajach takich jak Polska wciąż należy do zjawisk, których rozmiary są trudne do oszacowania. Mimo że w ostatnich latach dużo mówi się i pisze na ten temat, kobiety, będące jej ofiarami, najczęściej ukrywają ten fakt przed otoczeniem, rzadko też decydują się szukać pomocy w - coraz liczniej powstających - instytucjach, zajmujących się tego typu problemami. Niezbyt chętnie również, co zrozumiałe, zwierają się z takich kłopotów podczas wywiadu ankietowego.

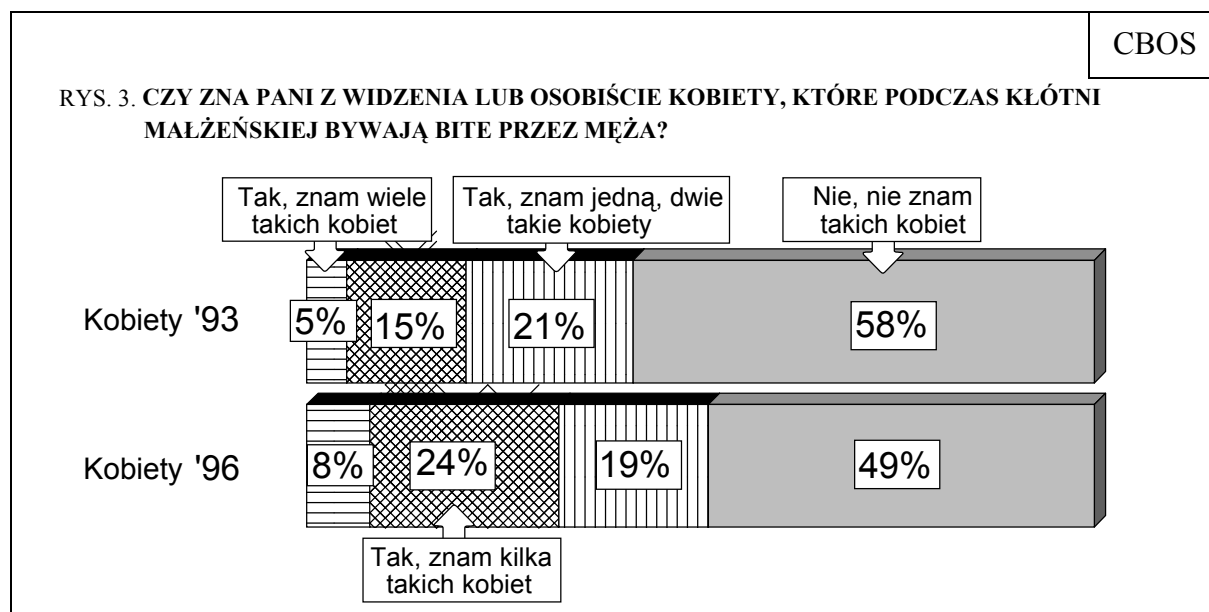
Kobiety zapytane o to wprost w zdecydowanej większości twierdzą, że nigdy nie zostały uderzone przez męża. Co dwudziesta przyznaje, że zdarzyło się to co najmniej kilka lub kilkanaście razy, a prawie tyle samo - że jeszcze częściej. Obecne deklaracje są identyczne z uzyskanymi przed trzema laty.

Do używania przez męża przemocy najczęściej przyznają się rozwódki, mające zapewne mniejsze niż mężatki opory przed ujawnianiem tego typu faktów. Ponad połowa rozwiedzionych kobiet (56%) deklaruje, że spotkało ją to co najmniej raz, a co trzecia stwierdza, że zdarzało się to wielokrotnie. Jak można sądzić, był to zapewne jeden z powodów rozpadu ich małżeństwa. Żadna inna grupa ankietowanych nie wyróżnia się pod tym względem równie wyraźnie jak kobiety rozwiedzione.

Ze wskazań respondentek wynika, że zjawisko bicia kobiet w nieco większym stopniu dotyczy środowisk wiejskich, słabo wykształconych i źle sytuowanych. Częściej mówiły o tym badane z wykształceniem podstawowym, robotnice niewykwalifikowane oraz bezrobotne. Pojawianiu się zjawiska przemocy wobec kobiet wyraźnie sprzyja również niski poziom wykształcenia męża. Z wypowiedzi respondentek wynika, że znacznie częściej do rękoczynów posuwają się mężczyźni z wykształceniem podstawowym - przynajmniej raz doświadczyła tego jedna piąta ich żon. W przypadku kobiet mających mężów z wykształceniem wyższym liczba ta ogranicza się do 6%. Stosunkowo najczęściej z przemocą ze strony męża spotykają się żony bezrobotnych - prawie co trzecia z nich deklaruje, że mąż uderzył ją co najmniej kilka lub kilkanaście razy.

W sytuacji, w której na zadane bezpośrednio pytanie wiele kobiet krępuje się szczerze odpowiedzieć, pomocne bywają pytania formułowane nie wprost. Zapytaliśmy nasze respondentki, jak często spotykały się w swoim otoczeniu z przypadkami bicia żon przez mężów.

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można powiedzieć, że zjawisko przemocy w małżeństwie nie należy do marginalnych. Co druga respondentka zna osobiście lub spotyka w swym otoczeniu co najmniej jedną kobietę bitą przez męża. Co dwunasta, jak można zakładać, żyje w środowisku, w którym przemoc fizyczna w małżeństwie jest na porządku dziennym.

W ciągu ostatnich trzech lat wyraźnie wzrosła liczba respondentek, które stykają się z tym problemem w swoim otoczeniu lub decydują się o tym mówić. W roku '93 obserwacje tego rodzaju były udziałem dwóch piątych ankietowanych - obecnie przypadki kobiet bitych przez mężów zna prawie co druga respondentka. Przy czym, co warto zauważyć, w stosunku do poprzedniego pomiaru zwiększyła się głównie liczba badanych, które spotykają w swym otoczeniu nie jedną czy dwie kobiety będące ofiarami brutalności swoich mężów, ale co najmniej kilka. Choć trudno o tym z całą pewnością przesądzać, wydaje się jednak, że może to świadczyć zarówno o wzroście powszechności samego zjawiska, jak też o jego narastaniu w konkretnych środowiskach.

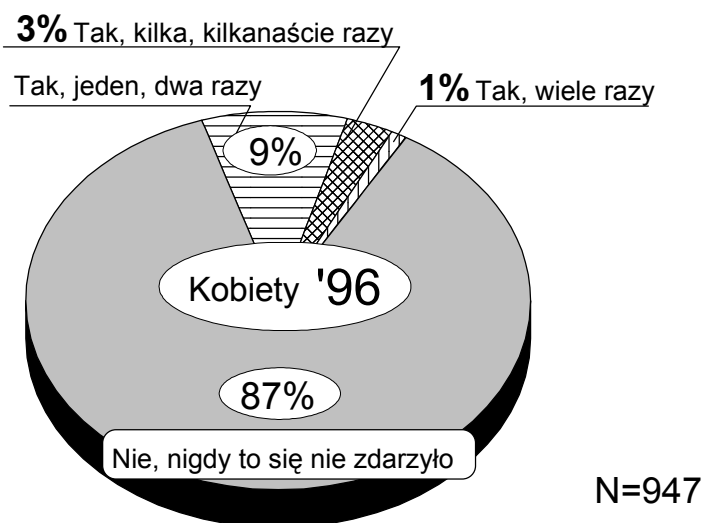
Najwięcej przykładów bicia żon przez mężów znają kobiety rozwiedzione, mieszkanki wsi i małych miast - do 20 tys. mieszkańców, respondentki z wykształceniem zasadniczym zawodowym, deklarujące niskie dochody na osobę w rodzinie i negatywnie oceniające swoją sytuację materialną. Spośród grup społeczno-zawodowych z takimi przypadkami najczęściej stykają się robotnice niewykwalifikowane (co czwarta z nich twierdzi, że zna wiele kobiet bitych przez mężów) oraz bezrobotne.

Pojawianie się przemocy w stosunkach interpersonalnych w niektórych środowiskach bardzo często wiąże się z większą akceptacją tego rodzaju metod i traktowaniem ich jako zachowań „naturalnych” w sytuacjach konfliktowych. Często nie tylko jedna, ale obie strony mają skłonność do „siłowego” rozwiązywania sporów i nieporozumień.

Kobiety zapytane o to wprost w zdecydowanej większości twierdzą, że one same nigdy nie uderzyły męża. Jednak odsetek badanych, którym się to zdarzyło, jest tylko niewiele mniejszy od liczby tych, które co najmniej raz mąż uderzył. Kobiety jednak dużo rzadziej uciekają się do tego rodzaju stylu prowadzenia sporów. Bardzo niewielki ich odsetek przyznaje, że zdarzyło im się uderzyć męża kilka czy kilkanaście razy, a całkiem już znikoma liczba - że uczyniły to wielokrotnie. Stosunkowo największej grupie (prawie co dziesiątej badanej) zdarzyło się to raz czy dwa razy.

RYS. 4. CZY PANI ZDARZYŁO SIĘ UDERZYĆ MĘŻA PODCZAS KLÓTNI?

Do rękoczynów w stosunku do współmałżonka najczęściej przyznają się kobiety, które jednocześnie deklarują, że mężowi również zdarzało się podnosić na nie rękę. Z tego rodzaju „wzajemnością” mamy do czynienia w przypadku większości kobiet, wobec których mężowie stosowali przemoc. Jednak znaczące jest to, iż deklaracje tego rodzaju w stosunkowo najmniejszym stopniu pojawiają się w wypowiedziach kobiet wielokrotnie bitych przez męża. Ponad połowa kobiet często będących ofiarami przemocy ze strony własnych mężów twierdzi, że same nigdy nie podniosły na nich ręki. Ta grupa to zapewne klasyczny przypadek ofiar przemocy. Prawie co dwudziesta respondentka przyznaje, że uderzyła kiedyś współmałżonka, choć sama nigdy nie spotkała się z podobnym traktowaniem z jego strony.

Tabela 2

w procentach

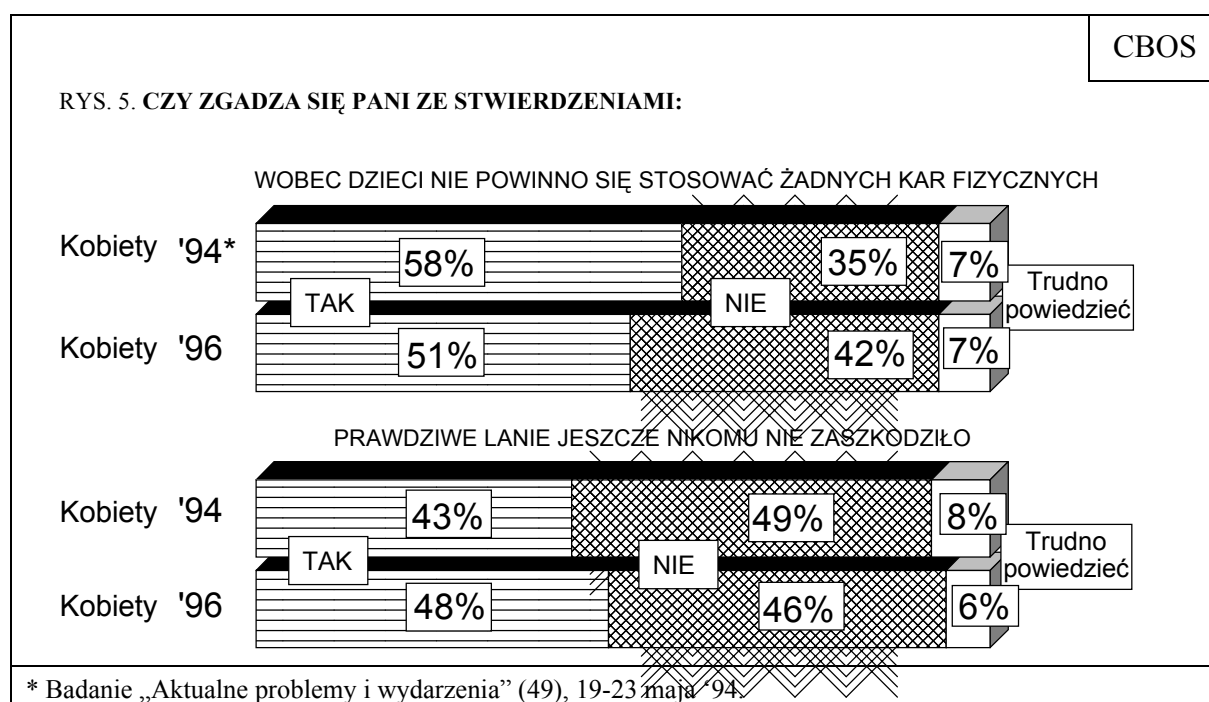
Czy zdarzyło się Pani uderzyć męża podczas kłótni?	Czy w Pani małżeństwie zdarzyło się, że mąż uderzył Panią podczas kłótni?		
	Tak, co najmniej kilka, kilkanaście razy	Tak, jeden, dwa razy	Nie, nigdy
Tak, co najmniej kilka, kilkanaście razy	36	5	1
Tak, jeden, dwa razy	8	55	5
Nie, nigdy	56	40	94
Ogółem	100	100	100

STOSOWANIE KAR FIZYCZNYCH WOBEC DZIECI

Przemoc zdarzająca się między małżonkami bardzo często przenosi się na stosunki między wszystkimi członkami rodziny. Kobiety bite przez mężów częściej stosują kary fizyczne także wobec swych dzieci. Podobnie owe dzieci będąc już osobami dorosłymi częściej będą miały skłonność do powielania znanych „metod wychowawczych” wobec swojego potomstwa. Opinia o tym, że „branie w skórę jeszcze nikomu nie zaszkodziło” najczęściej dominuje właśnie wśród osób, które w dzieciństwie dostawały „w skórę”. Stosowanie fizycznej przemocy uważają one za zachowanie normalne, a sprzeciw wobec tego rodzaju metod traktują jako wychowawcze „dziwactwo”.

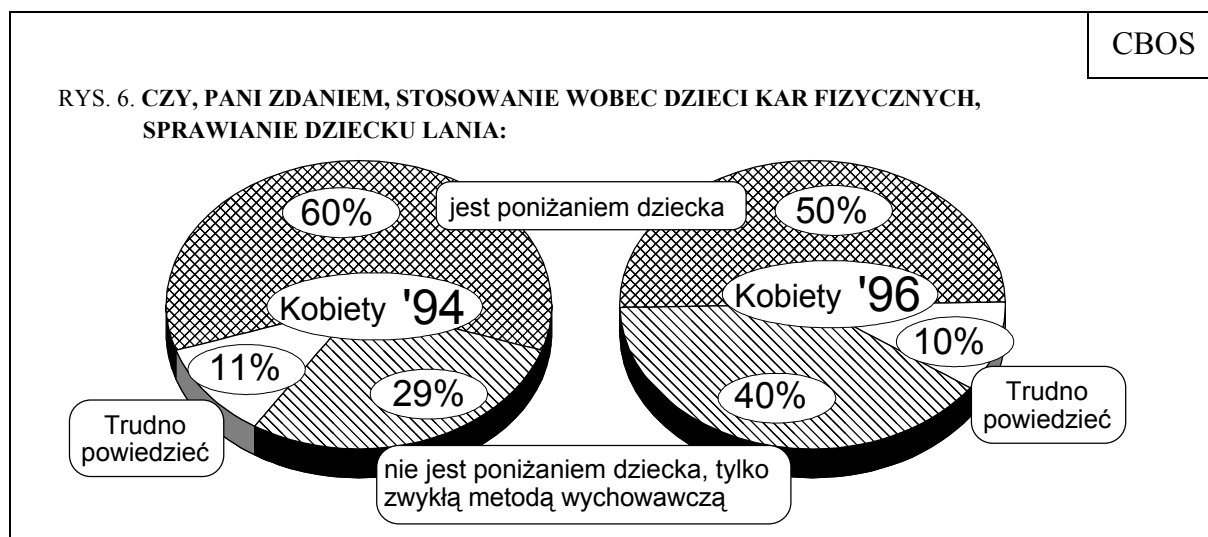
Przyjęło się sądzić, że kobiety są bardziej łagodne wobec dzieci. Tradycyjna obyczajowość zakłada, że karę cielesną, tak zwane porządne lanie, sprawia głowa rodziny, czyli ojciec. Czy tak jest obecnie? Jakie są opinie współczesnych Polek o stosowaniu kar fizycznych wobec dzieci? Czy często w praktyce wychowawczej odwołują się one do tego rodzaju metod?

Tylko nieco ponad połowa kobiet to zwolenniczki zasady, że wobec dzieci w ogóle nie powinno się stosować kar fizycznych. Niewiele mniejsza grupa nie zgadza się z takim twierdzeniem i - jak można zakładać - nie wyobraża sobie wychowania bez kar cielesnych.

Bardzo znaczna grupa kobiet mówiąc o karach fizycznych ma na myśli nie tylko skarcenie w postaci np. niewinnego klapsa, ale także bardziej radykalne ich formy, np. porządne lanie. Prawie połowa ankietowanych zgadza się z poglądem, że „prawdziwe lanie jeszcze nikomu nie zaszkodziło”.

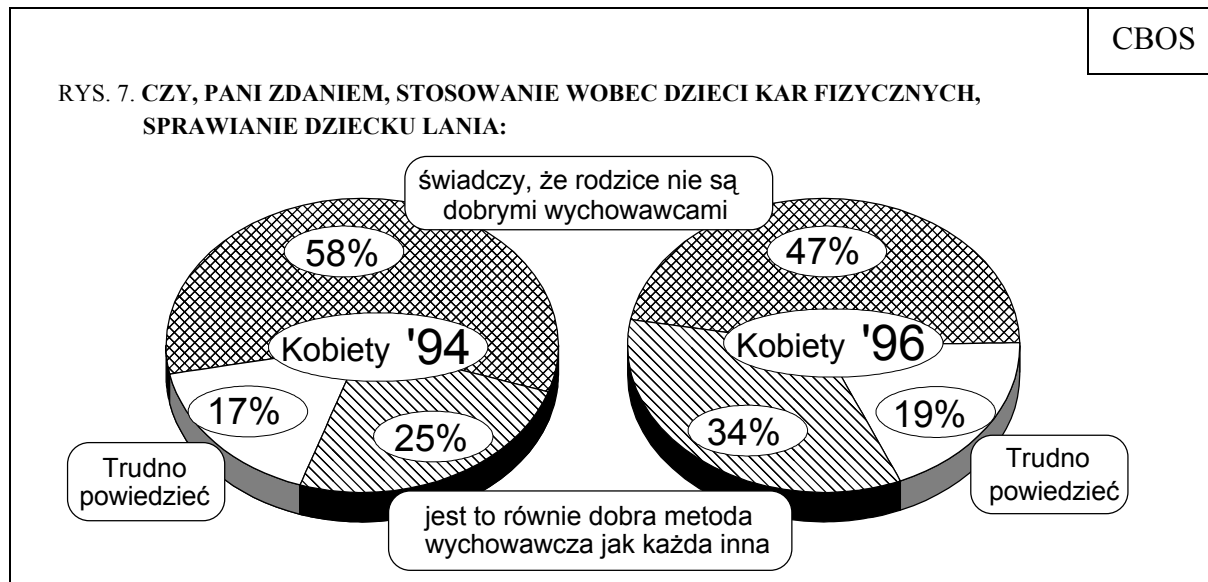
Dużo kobiet (dwie piąte) nie widzi w biciu dzieciu nic niewskazanego, nie postrzega też używania przemocy wobec nich w kategoriach naruszania godności osobistej małego człowieka. Tylko połowa ankietowanych uważa, że bijąc dziecko poniżamy je.

Poglądy wychowawcze niewiele mniej licznej grupy kobiet opierają się natomiast na przeświadczeniu, że stosowanie kar fizycznych wobec dziecka jest zwykłą metodą wychowawczą i nie ma nic wspólnego z naruszaniem jego godności. W biciu dzieci widzą one jedynie fizyczny skutek takiej kary w postaci obolałego siedzenia. Można sądzić, że tej grupie kobiet obce albo nie znane są poglądy, według których kary cielesne niosą ze sobą daleko rozleglejsze skutki niż owe obolałe miejsca, skutki ważące na rozwoju osobowości młodego człowieka.

Jest oczywiste, że zwolenniczki stosowania kar fizycznych najczęściej uważają je za normalną metodę wychowawczą, natomiast ich przeciwniczki w znacznej większości dostrzegają w nich naruszenie godności osobistej dziecka.

Pomimo znacznego przyzwolenia na kary fizyczne, wśród kobiet przeważa pogląd, że rodzice, którzy uciekają się do ich stosowania, nie są dobrymi wychowawcami. Wcale jednak niemało pań (jedna trzecia) nie miałyby im nic do zarzucenia.

Przytoczone wyżej opinie są ze sobą bardzo silnie powiązane. Z aprobatą kar fizycznych i przyzwoleniem na nie wiąże się przekonanie o dopuszczalności tego rodzaju metod wychowawczych, z kolei brak aprobaty kar fizycznych oznacza ich dezawuowanie jako metody wychowawczej.

Porównanie obecnych deklaracji respondentek z uzyskanymi przed dwoma laty może wskazywać na znaczne nasilenie się w ostatnim okresie postaw przyzwalających na stosowanie kar cielesnych wobec dzieci. Trzeba jednak zaznaczyć, że powyższe pytania zadane były w nieco innym kontekście niż poprzednio i być może po części zmiana ta tłumaczy się większą obecnie szczerością respondentek w wypowiedaniu swych opinii w tych kwestiach.

Poglądy pań na temat stosowania kar fizycznych wobec dzieci zależą przede wszystkim od poziomu ich wykształcenia i co za tym idzie pozycji społeczno-zawodowej. Ich stosowanie za niedopuszczalne najczęściej uznają kobiety z wyższym wykształceniem, mieszkanki wielkich miast, przedstawicielki kadry kierowniczej i inteligencji, kobiety deklarujące poglądy lewicowe. Bardziej przyzwalający stosunek wobec bicia dzieci częściej

charakteryzuje kobiety ze środowisk wiejskich i słabo wykształcone. Jako zwolenniczki kar cielesnych wyróżniają się przede wszystkim rolniczki oraz robotnice niewykwalifikowane. Warto zauważyć, że w stosunkowo niewielkim stopniu poglądy kobiet zależą od ich wieku. Nie jest w każdym razie tak, iż młodszy wiek sprzyja bardziej „nowoczesnym” poglądom na temat metod wychowawczych. Przeciwniczkami bicia stosunkowo najczęściej okazują się respondentki w wieku 45 - 54 lata, a więc mające już odchowane albo i dorosłe potomstwo. Niemniej jednak najstarsze pokolenie pań (w wieku powyżej 65 lat) cechuje znacznie większe przyzwolenie na stosowanie kar cielesnych wobec dzieci.

Interesujące jest, że na poglądy respondentek dotyczące kar fizycznych nie ma praktycznie wpływu fakt posiadania lub nieposiadania dzieci. Równie często zwolenniczkami lub przeciwniczkami kar cielesnych są kobiety bezdzietne, jak i te, które posiadają potomstwo. Poglądy na ten temat nie są zatem - jak można sądzić - wynikiem osobistych doświadczeń z wychowywaniem dzieci, ale przede wszystkim pochodną własnego wychowania.

KIEDY „LANIE” JEST UZASADNIONE?

Wobec dość znacznej akceptacji kary fizycznej jako dopuszczalnej metody wychowawczej ważne jest ustalenie, w jakich okolicznościach jest ona, zdaniem badanych, uprawniona. Jakie przewinienia uzasadniają odwołanie się do tego najbardziej radykalnego środka „perswazji” pozostającego w gestii rodziców czy opiekunów.

Tabela 3

W jakich sytuacjach, Pana(i) zdaniem, sprawienie dziecku lania jest uzasadnione? Czy uważa Pan(i), że dziecko zasługuje na lanie gdy:	Odsetki odpowiedzi twierdzących		
	mężczyźni '94	kobiety '94	kobiety '96
- popełni drobną kradzież	59	50	51
- pije alkohol	56	46	44
- wagaruje	46	35	36
- zaczyna palić papierosy	44	34	33
- okazuje rodzicom brak szacunku	35	31	32
- kłamie	29	28	30
- nie słucha rodziców	35	27	29
- nie wróci do domu o określonej porze	21	20	20
- zniszczy jakąś cenną rzecz	12	11	13
- nie dba i niszczy ubranie	16	10	10
- ma złe oceny w szkole	9	7	9

W przekonaniu respondentek, do sprawienia dziecku lania upoważniają rodziców przede wszystkim te sytuacje, w których zdradza ono objawy zdemoralizowania. Co druga kobieta uważa, że zasługuje ono na to, gdy dopuści się kradzieży, a ponad dwie piąte - gdy zaczyna pić alkohol. Nieco mniejsze znaczenie w rankingu przewinień mają wagary i palenie papierosów. „Złożenie skóry” w tych sytuacjach uważa za całkowicie uzasadnione co trzecia respondentka.

Jako poważne i zasługujące na kary cielesne traktowane są też przez znaczną część kobiet zachowania godzące w rodzicielski autorytet i hierarchię ról w rodzinie. Prawie jedna trzecia kobiet uznaje za dopuszczalne kary fizyczne w przypadku okazywania rodzicom braku szacunku. Niewiele mniejszy odsetek pań uznaje za uzasadnione stosowanie ich za zwykłe nieposłuszeństwo. Podobny odsetek kobiet uważa, że dziecko zasługuje na lanie, kiedy kłamie.

Znacznie rzadziej kobiety byłyby gotowe uznać zasadność bicia dzieci z tak błahych powodów jak zniszczenie przez nie jakiejś cennej rzeczy czy brak dbałości o ubranie. Nawet jednak w takich sytuacjach wśród pań znalazłyby się zwolenniczki fizycznego karania nieostrożnej pociechy.

Wobec powyższych wyników pocieszające może być jedynie to, że na ostatnim miejscu tego rankingu znalazło się bicie za złe oceny. Zdecydowana większość kobiet rozumie, że nakłanianie dziecka do nauki za pomocą takiego środka perswazji jak bicie nie jest właściwą drogą postępowania.

Podsumowując można stwierdzić, że poziom rygoryzmu wśród kobiet wydaje się dość wysoki. Jak świadczy jednak zestawienie wyników z tabeli 3, ustępują one na szczęście pod tym względem pola mężczyznom. Można stwierdzić, że najbardziej zrozumiałe i akceptowane przez kobiety jest sięganie do radykalnych metod w sytuacjach, gdy obserwują zachowania, które uświadamiają im poważne niedociągnięcia w socjalizacji młodego pokolenia.

NORMY WYCHOWAWCZE A PRAKTYKA

Deklarowane normy i praktyka wychowawcza często chadzają różnymi ścieżkami i dotyczy to nie tylko wychowywania dzieci. Jedynie niespełna dwie piąte matek dzieci w wieku do 19 roku życia twierdzi, że żadne z jej dzieci nigdy nie dostało „porządnego lania”. Pozostałe albo stosowały tego rodzaju kary, albo przyzwalały na ich egzekwowanie w stosunku do własnych dzieci. Choć i w tym wypadku dysponujemy jedynie deklaracjami, odsetek kobiet, które przyznają, że ich dzieci były bite, jest znacznie wyższy niżby wynikało to z deklarowanych przekonań. Warto też zwrócić uwagę, że obecnie nieco więcej kobiet niż dwa lata temu deklaruje, że ich dzieci nie ominęło porządne lanie.

Tabela 4

w procentach

Kiedy ostatnio Pani dziecko dostało porządne lanie, „trzeba mu było wlać”?	Wskazania respondentek mających dzieci do 19 roku życia	
	IX '94 N=716	XI '96 N = 491
W tym miesiącu	15	10
W tym roku	11	14
Dawniej, gdy dziecko było młodsze	10	13
Nigdy nie dostało lania	43	39
Nie pamiętam, nie wiem	21	24

Co czwarta respondentka przyznaje, że w ciągu ostatniego roku któreś z jej dzieci porządnie dostało w skórę. Interpretując wyniki odpowiedzi na to pytanie trzeba jednak poczynić pewne zastrzeżenia. Użyte w nim sformułowanie „porządne lanie”, co oczywiste, może być różnie rozumiane przez różne kategorie respondentek. Niewątpliwie co innego oznacza bowiem „porządne lanie” w odniesieniu do najmłodszych dzieci (wówczas wklepienie klapsa może być traktowane jako tego rodzaju kara), a co innego w przypadku starszego potomstwa. Stąd też zapewne bierze się fakt, że stosowanie takich kar częściej deklarują matki młodszych dzieci, nie zaś nastoletnich. Można przypuszczać, że w przekonaniu tych ostatnich „prawdziwe lanie” może oznaczać wydarzenie o jakimś szczególnym charakterze - wyjątkowo „przykładne” złozenie skóry, być może także z całym towarzyszącym temu ceremoniałem.

Tabela 5

w procentach

Kiedy ostatnio Pani dziecko dostało porządne lanie, „trzeba mu było wlać”?	Wskazania kobiet mających dzieci:					
	w wieku przedszkolnym	w wieku przedszkolnym i szkole podstawowej	tylko w szkole podstawowej	w szkole podstawowej i średniej	tylko w szkole średniej	pozostałe
W tym miesiącu	8	22	16	2	-	5
W tym roku	10	22	20	15	10	9
Dawniej, gdy dziecko było młodsze	4	4	14	15	32	18
Nigdy nie dostało lania	65	28	32	31	43	35
Nie pamiętam, nie wiem	13	23	18	37	14	33

Nie zmienia to jednak wymowy faktu, że według przyjętego zwyczaju przemoc fizyczną wobec dzieci stosuje się od najmłodszych lat i tego rodzaju metoda wychowawcza nie znika z repertuaru kar aż do osiągnięcia przez dzieci dorosłego wieku. Jak wynika z deklaracji respondentek, ponad jedna trzecia rodziców bije dzieci w wieku do szóstego roku życia, i to na tyle dotkliwie, by uznać to za „porządne lanie”. Najczęściej jednak kary fizyczne spotykają dzieci w wieku szkolnym, chodzące do szkół podstawowych. Z deklaracji respondentek wynika, że tylko mniej niż jedna trzecia rodziców mających pociechy w tym wieku nigdy dotąd nie sprawiła im porządnego lania, a więcej niż co trzeci rodzic ostatnio uciekał się do tej metody nie dalej jak w tym roku. Odsetek tych deklaracji jest jeszcze wyższy w przypadku kobiet mających dzieci w różnym wieku - chodzące już do szkoły i będące jeszcze w wieku przedszkolnym.

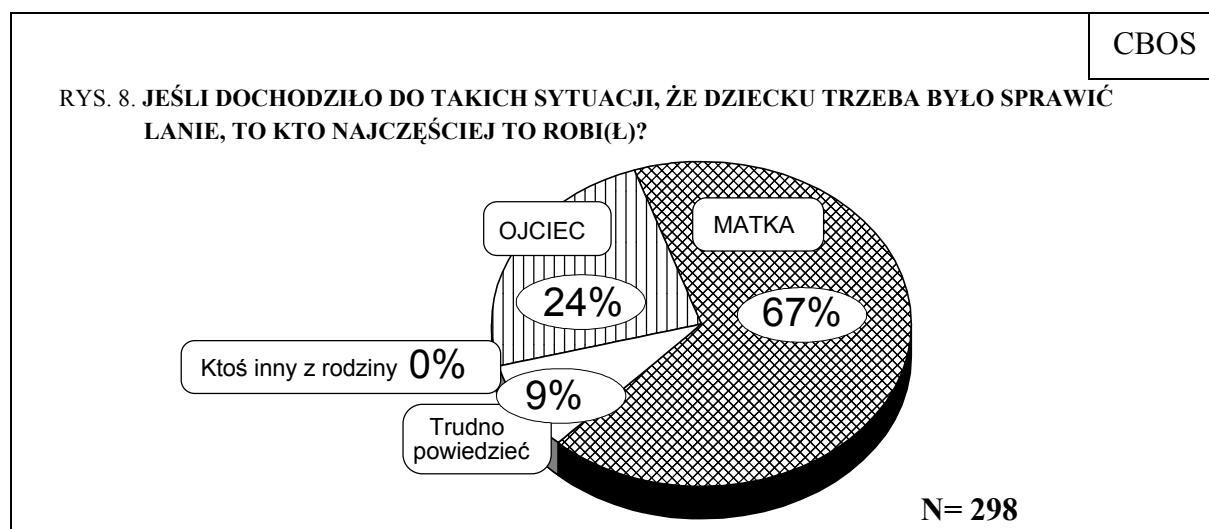
Znacznie rzadziej rodzice podnoszą rękę na nastoletnie dzieci. Przypadki takie nie należą jednak chyba do zbyt rzadkich, skoro w ciągu ostatniego roku karę taką wymierzał co dziesiąty rodzic chłopaka czy dziewczyny mających od szesnastu do dziewiętnastu lat.

Stosowaniu przemocy wobec dzieci wyraźnie sprzyja niski poziom wykształcenia rodziców oraz - choć słabiej - zła sytuacja materialna rodziny. Tylko jedna czwarta matek z wykształceniem podstawowym deklaruje, że żadne z jej dzieci nigdy nie dostało porządnego lania. Spośród kobiet z wykształceniem wyższym deklaracje takie składa więcej niż połowa. Kary fizyczne są zjawiskiem najczęstszym w rodzinach robotnic niewykwalifikowanych oraz kobiet bezrobotnych. W ciągu ostatniego roku przynajmniej raz dochodziło do takich sytuacji w 45% rodzin robotnic niewykwalifikowanych i w 37% rodzin kobiet bezrobotnych.

Mało różnią się natomiast w tym względzie deklaracje kobiet mieszkających w miastach i na wsi. Najbardziej do stosowania kar fizycznych wobec dzieci przyznają się respondentki z małych miast oraz największych aglomeracji.

Dzieci najczęściej są bite przez matki, nie przez ojców. Ponad dwie trzecie kobiet deklaruje, że gdy dochodziło do tego, że dziecku trzeba było „wlać”, najczęściej robiły to same, nie angażując mężów. Tylko jedna czwarta respondentek twierdzi, że wymierzanie tej kary jest domeną ojców. Tak wysoki odsetek matek, przyznających się do wymierzania dzieciom kary, dowodzi też, że obowiązek wychowywania potomstwa spoczywa obecnie przede wszystkim na kobietach. Spędzając na ogół więcej czasu z dziećmi mają one też po prostu więcej okazji do ich karcenia.

Karanie przez kobiety w największym stopniu dotyczy małych dzieci; im są starsze, tym częściej lanie sprawia im ojciec.

Jak wynika z wypowiedzi respondentek, ojcowie mają najmniejszy udział w egzekwowaniu tej kary w środowiskach, które zwykle się zalicza do tradycyjalnych i patriarchalnych - a więc przede wszystkim na wsi oraz w rodzinach kobiet głęboko religijnych. Aż 83% rolniczek i 94% kobiet często uczestniczących w praktykach religijnych deklaruje, że to one, a nie mężowie, najczęściej sprawiały dzieciom lanie. Do bicia dzieci w podobnym stopniu przyznają się kobiety zajmujące wysoką pozycję zawodową i robotnice niewykwalifikowane.

Zdecydowanie najczęstszą przyczyną domowych konfliktów okazują się kłopoty finansowe: na tym tle dochodzi do nieporozumień i zatargów w więcej niż co drugiej rodzinie, zdarzają się one obecnie nieco częściej niż w roku '93. Głównymi źródłami rodzinnych konfliktów w warunkach gospodarki rynkowej pozostają również z jednej strony - bezrobocie wśród rodzin nim dotkniętych, z drugiej zaś - brak czasu dla rodziny wśród osób pracujących, wynikający zapewne z ich zaangażowania w zdobywanie środków materialnych.

Mimo zwiększenia się znaczenia niektórych przyczyn konfliktów polska rodzina wydaje się lepiej funkcjonować niż trzy lata temu - poczucie względnego pogarszania się atmosfery rodzinnej znacznie częściej było udziałem kobiet w roku '93 niż obecnie. Można jednak stwierdzić różnicowanie się sytuacji w rodzinach w zależności od ich kondycji materialnej - osłabienie konfliktów konstatują kobiety określające jako dobrą sytuację materialną swojej rodziny, natomiast respondentki deklarujące, iż jest ona zła, częściej stwierdzają pogorszenie się stosunków między domownikami.

Przemoc w rodzinie nie należy do spraw marginalnych. W ciągu ostatnich trzech lat wyraźnie wzrosła liczba respondentek, które stykają się z tego rodzaju przypadkami lub które zdecydowały się o tym mówić. Może to świadczyć zarówno o wzroście powszechności samego zjawiska, jak i o jego narastaniu w konkretnych środowiskach. Wśród kobiet wzrosła akceptacja stosowania kar cielesnych wobec dzieci, częściej też niż dwa lata temu przyznawały, że ich dzieci nie omijają tego rodzaju kary. Jedynie niespełna dwie piąte matek dzieci poniżej 19 roku życia twierdzi, że żadna z jej pociech nigdy nie dostała „porządnego lania”.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Co najczęściej jest powodem konfliktów w Pani gospodarstwie domowym? 1 - Niewypełnianie obowiązków domowych przez Pani męża; 2 - Niewypełnianie obowiązków domowych przez dzieci; 3 - Brak pieniędzy w domu; 4 - Brak czasu Pani męża dla rodziny; 5 - Bezrobocie kogoś z rodziny; 6 - Nadużywanie alkoholu przez kogoś z rodziny; 7 - Kłopoty sprawiane przez dzieci; 8 - Brak porozumienia co do sposobów wychowywania dzieci

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	17	16	56	19	19	17	15	14
Wiek								
do 24 lat	16	16	40	16	19	22	8	9
25-34	17	10	60	26	18	9	16	18
35-44	16	31	66	27	20	10	21	18
45-54	25	13	57	16	16	25	14	14
55-64	16	4	61	11	26	25	13	10
65 lat i więcej	11	11	47	10	14	16	12	9
Stan cywilny								
Panna	7	16	44	7	25	20	6	9
Mężatka	21	16	59	23	17	16	16	16
Rozwódka	10	19	67	3	30	25	19	5
Wdowa	6	9	49	10	22	18	15	7
Miejsce zamieszkania								
Wieś	15	10	59	17	23	23	17	10
Miasto do 20 tys.	14	14	57	22	15	14	12	14
od 21 do 100 tys.	24	21	57	16	17	13	17	15
101-500 tys.	15	21	48	21	14	12	12	15
501 tys.i więcej mieszk.	19	16	58	23	20	15	9	22
Region								
Północny	19	20	55	25	24	11	11	14
Zachodni	23	18	58	24	18	15	21	20
Środkowo-zachodni	10	16	57	13	13	13	14	22
Środkowy	20	9	58	16	22	20	10	11
Wschodni	17	16	59	17	23	29	16	8
Południowo-wschodni	15	11	56	19	18	16	16	8
Południowo-zachodni	12	21	51	21	16	13	16	17
Wykształcenie								
Podstawowe	18	8	61	13	24	22	13	10
Zasadnicze zawodowe	18	13	64	19	21	18	16	17
Srednie	16	23	51	22	15	15	15	13
Wyższe	17	20	29	28	7	3	13	27
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier.,inteligencja	15	18	30	26	7	6	9	18
Prac.umysł.niż.szczebla	18	27	60	23	14	15	15	10
Pracownicy fiz.- umysł.	29	23	56	21	15	17	12	17
Robotnicy wykwalifikowani	16	14	58	28	10	19	13	21
Robotnicy niewykwalifik.	37	16	66	15	25	31	22	24
Rolnicy	16	9	70	27	21	21	18	7
Prywatni przedsiębiorcy	23	40	22	27	3	16	16	26
Bierni zawodowo								
Renciści	12	11	60	9	20	24	15	10
Emeryci	14	7	52	11	19	16	14	10
Uczniowie i studenci	25	21	28	30	22	26	13	8
Bezrobotni	19	18	75	7	41	17	10	14
Gospodynie domowe i inni	12	10	53	27	19	9	19	20
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 150 zł	16	6	72	16	34	28	15	6
151 - 225	16	16	68	17	25	20	16	13
226 - 325	17	18	61	18	17	19	17	12
326 - 425	18	15	56	20	13	11	15	17
Powyżej 426 zł	18	21	31	24	10	10	9	20
Ocena własnych war. mater.								
Złe	14	11	73	15	28	20	15	10
Srednie	21	15	59	18	17	19	14	14
Dobre	15	23	29	26	10	10	15	18
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	11	12	49	16	9	26	6	10
Raz w tygodniu	15	14	56	20	18	16	15	13
Kilka razy w roku	23	19	63	19	23	17	17	17
W ogóle nie uczestniczy	20	23	41	15	27	14	13	15
Poglądy polityczne								
Lewica	21	15	56	22	20	19	14	14
Centrum	19	20	55	18	17	17	17	15
Prawica	13	15	53	23	16	17	17	15
Trudno powiedzieć	17	13	59	16	21	17	12	12

(continued)

Tabela 1 (cd.). Co najczęściej jest powodem konfliktów w Pani gospodarstwie domowym?
9 - Stosunki z teściami, rodzicami, dalszą rodziną; 10 - Zazdrość małżeńska,
osoby trzecie

(%)

	9	10	Inne	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy	Liczba osób
Ogółem	15	3	8	2	11	1003
Wiek						
do 24 lat	24	6	8	3	18	144
25-34	24	3	7	2	8	184
35-44	13	3	6	0	4	232
45-54	7	4	6	1	10	171
55-64	13	1	10	2	8	134
65 lat i więcej	8	1	11	4	22	139
Stan cywilny						
Panna	20	7	7	3	25	121
Mężatka	14	3	8	2	7	734
Rozwódka	15	5	3	0	13	30
Wdowa	13	0	10	1	21	119
Miejsce zamieszkania						
Wieś	17	3	5	4	10	366
Miasto do 20 tys.	11	2	12	0	13	122
od 21 do 100 tys.	14	2	5	0	11	207
101-500 tys.	14	4	15	1	11	194
501 tys.i więcej mieszk.	13	3	6	0	12	114
Region						
Północny	13	2	13	0	9	88
Zachodni	10	3	12	7	4	113
Środkowozachodni	17	2	7	3	12	147
Środkowy	13	5	4	3	11	181
Wschodni	12	4	6	3	12	136
Południowo-wschodni	19	2	7	2	15	159
Południowo-zachodni	16	3	7	0	11	179
Wykształcenie						
Podstawowe	10	2	7	3	12	320
Zasadnicze zawodowe	17	3	6	1	7	249
Średnie	18	3	10	1	12	379
Wyższe	11	7	7	0	15	56
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	6	9	9	0	24	62
Prac.umysł.niż.szczebla	14	2	9	1	6	135
Pracownicy fiz.- umysł.	19	6	3	0	10	77
Robotnicy wykwalifikowani	21	1	7	4	7	65
Robotnicy niewykwalifik.	8	3	8	0	0	32
Rolnicy	24	2	3	1	4	74
Prywatni przedsiębiorcy	19	4	11	0	10	22
Bierni zawodowo						
Renciści	10	2	8	3	16	152
Emeryci	12	2	11	3	16	153
Uczniowie i studenci	25	10	0	0	20	32
Bezrobotni	14	4	5	1	4	83
Gospodynie domowe i inni	17	1	11	2	7	118
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 150 zł	16	3	3	1	7	162
151 - 225	14	1	6	2	10	147
226 - 325	16	4	5	1	8	256
326 - 425	15	2	10	2	10	174
Powyżej 426 zł	14	5	15	1	17	202
Ocena własnych war. mater.						
złe	13	2	5	3	9	314
Średnie	15	3	8	2	8	439
Dobre	16	4	11	0	17	249
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	13	4	10	4	12	82
Raz w tygodniu	14	3	8	2	11	600
Kilka razy w roku	15	2	5	1	8	255
W ogóle nie uczestniczy	21	6	8	0	13	65
Poglądy polityczne						
Lewica	18	4	10	2	11	149
Centrum	14	3	8	1	11	242
Prawica	14	1	7	0	12	227
Trudno powiedzieć	15	4	7	3	9	383

Tabela 2. Czy w Pani małżeństwie zdarzyło się, że mąż uderzył Panią podczas kłótni?
 1 - Tak, wiele razy; 2 - Tak, kilka, kilkanaście razy; 3 - Tak, jeden, dwa razy; 4 - Nie, nigdy to się nie zdarzyło

	(%)				Liczba osób
	1	2	3	4	
Ogółem	4	5	8	83	946
Wiek					
do 24 lat	0	0	1	99	51
25-34	5	2	9	84	165
35-44	2	6	10	82	225
45-54	7	7	5	81	167
55-64	4	5	9	82	147
65 lat i więcej	6	5	6	83	191
Stan cywilny					
Mężatka	2	4	8	86	723
Rozwódka	33	8	15	44	36
Wdowa	6	7	6	80	187
Miejsce zamieszkania					
Wieś	3	8	6	84	339
Miasto do 20 tys.	5	3	7	86	119
od 21 do 100 tys.	5	2	6	87	200
101-500 tys.	5	5	9	81	176
501 tys.i więcej mieszk.	5	3	15	77	112
Region					
Północny	6	1	9	84	85
Zachodni	5	6	6	83	111
Środkowozachodni	3	3	9	89	143
Środkowy	3	3	8	89	170
Wschodni	7	2	11	79	130
Południowo-wschodni	4	7	6	82	146
Południowo-zachodni	3	3	8	86	161
Wykształcenie					
Podstawowe	5	9	8	78	347
Zasadnicze zawodowe	4	4	7	86	216
Średnie	4	2	8	86	334
Wyższe	1	0	8	91	49
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	2	0	7	91	55
Prac.umysł.niż.szczebla	1	3	9	87	119
Pracownicy fiz.- umysł.	4	4	10	83	59
Robotnicy wykwalifikowani	6	4	10	80	53
Robotnicy niewykwalifik.	7	13	6	73	31
Rolnicy	2	4	6	87	72
Prywatni przedsiębiorcy	5	0	7	88	23
Bierni zawodowo					
Renciści	5	7	10	78	169
Emeryci	6	5	7	81	192
Uczniowie i studenci	0	0	0	100	3
Bezrobotni	9	6	5	80	57
Gospodynie domowe i inni	1	5	4	89	115
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	7	9	5	78	143
151 - 225	4	7	8	82	131
226 - 325	6	5	11	78	236
326 - 425	4	3	7	86	184
Powyżej 426 zł	2	1	6	91	200
Ocena własnych war. mater.					
Złe	8	9	8	74	319
Średnie	3	4	8	85	411
Dobre	1	1	6	93	214
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	5	9	8	79	84
Raz w tygodniu	4	5	6	85	561
Kilka razy w roku	4	5	10	81	240
W ogóle nie uczestniczy	7	0	10	83	61
Poglądy polityczne					
Lewica	4	2	14	80	137
Centrum	4	4	8	84	218
Prawica	4	3	6	87	213
Trudno powiedzieć	5	7	6	82	375

Tabela 3. Czy zna Pani osobiście lub z widzenia kobiety, które podczas konfliktów małżeńskich bywają bite przez męża? 1 - Tak, znam wiele takich kobiet; 2 - Tak, znam kilka takich kobiet; 3 - Tak, znam jedną, dwie takie kobiety; 4 - Nie, nie znam takich kobiet

	(%)				
	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	8	24	19	50	1099
Wiek					
do 24 lat	6	30	25	39	144
25-34	8	28	22	42	185
35-44	9	22	21	48	236
45-54	14	20	15	52	178
55-64	6	24	12	58	158
65 lat i więcej	5	20	18	57	197
Stan cywilny					
Panna	3	36	27	34	138
Mężatka	9	21	19	51	736
Rozwódka	19	37	14	30	36
Wdowa	8	22	12	58	189
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	26	12	51	391
Miasto do 20 tys.	6	30	16	48	135
od 21 do 100 tys.	8	19	24	49	225
101-500 tys.	6	22	23	49	214
501 tys. i więcej mieszk.	7	20	24	49	133
Region					
Północny	8	23	16	53	96
Zachodni	8	29	21	42	122
Środkowo-zachodni	6	17	17	60	158
Środkowy	11	22	19	48	203
Wschodni	11	21	15	53	153
Południowo-wschodni	7	35	16	41	172
Południowo-zachodni	5	19	26	50	196
Wykształcenie					
Podstawowe	7	24	14	55	372
Zasadnicze zawodowe	12	27	14	47	252
Srednie	8	22	25	46	411
Wyższe	1	19	30	50	64
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	3	19	27	52	65
Prac. umysł. niż. szczebla	6	26	25	44	140
Pracownicy fiz.- umysł.	12	27	22	39	80
Robotnicy wykwalifikowani	9	28	14	50	66
Robotnicy niewykwalifik.	25	18	15	42	32
Rolnicy	8	19	11	61	74
Prywatni przedsiębiorcy	14	22	27	37	24
Bierni zawodowo					
Renciści	9	25	15	51	185
Emeryci	6	20	15	59	199
Uczniowie i studenci	3	33	34	30	32
Bezrobotni	9	32	19	39	82
Gospodynie domowe i inni	6	20	20	54	119
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	11	30	13	45	162
151 - 225	10	28	16	45	148
226 - 325	9	24	14	53	269
326 - 425	9	22	22	47	214
Powyżej 426 zł	4	18	27	51	242
Ocena własnych war. mater.					
Złe	12	27	17	44	356
Srednie	7	25	16	52	473
Dobre	3	18	26	53	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	3	21	23	53	103
Raz w tygodniu	8	24	16	53	648
Kilka razy w roku	11	24	22	42	273
W ogóle nie uczestniczy	5	25	26	43	74
Poglądy polityczne					
Lewica	6	31	22	41	162
Centrum	7	24	22	47	258
Prawica	8	20	19	53	253
Trudno powiedzieć	9	23	15	52	423

Tabela 4. Czy Pani zdarzyło się uderzyć męża podczas kłótni? 1 - Tak, wiele razy, 2 - Tak, kilka, kilkanaście razy; 3 - Tak, jeden, dwa razy; 4 - Nie, nigdy to się nie zdarzyło

	(%)				Liczba osób
	1	2	3	4	
Ogółem	1	3	9	87	947
Wiek					
do 24 lat	0	2	4	94	51
25-34	1	5	12	81	165
35-44	1	2	13	84	225
45-54	3	3	9	85	167
55-64	0	3	8	89	148
65 lat i więcej	2	2	5	91	191
Stan cywilny					
Mężatka	1	3	9	87	725
Rozwódka	0	7	15	78	35
Wdowa	3	2	10	86	187
Miejsce zamieszkania					
Wieś	1	5	5	89	339
Miasto do 20 tys.	2	2	8	89	119
od 21 do 100 tys.	1	2	9	88	200
101-500 tys.	1	3	16	80	176
501 tys.i więcej mieszk.	2	2	11	85	113
Region					
Północny	1	3	16	80	85
Zachodni	3	2	9	87	111
Środkowozachodni	1	3	6	90	143
Środkowy	2	4	12	82	170
Wschodni	1	3	9	87	130
Południowo-wschodni	0	4	9	88	146
Południowo-zachodni	1	2	7	90	161
Wykształcenie					
Podstawowe	2	4	7	87	348
Zasadnicze zawodowe	1	3	10	86	216
Średnie	1	2	11	87	334
Wyższe	0	0	12	88	49
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	0	0	12	88	55
Prac.umysł.niż.szczebla	0	2	9	89	119
Pracownicy fiz.- umysł.	1	4	13	82	58
Robotnicy wykwalifikowani	4	5	12	79	53
Robotnicy niewykwalifik.	3	9	1	87	31
Rolnicy	1	2	5	92	72
Prywatni przedsiębiorcy	0	0	16	84	23
Bierni zawodowo					
Renciści	1	3	8	87	170
Emeryci	2	3	7	89	193
Uczniowie i studenci	0	0	0	100	3
Bezrobotni	2	6	19	72	57
Gospodynie domowe i inni	1	3	9	87	115
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	4	3	7	86	143
151 - 225	0	5	11	84	131
226 - 325	2	4	10	85	235
326 - 425	1	2	9	88	185
Powyżej 426 zł	1	1	11	87	201
Ocena własnych war. mater.					
Złe	3	4	9	84	318
Średnie	0	3	9	88	411
Dobre	1	2	11	87	216
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	1	1	6	92	83
Raz w tygodniu	2	3	7	88	560
Kilka razy w roku	1	3	14	82	241
W ogóle nie uczestniczy	1	2	16	81	62
Poglądy polityczne					
Lewica	1	1	21	77	137
Centrum	2	4	8	85	219
Prawica	1	2	7	90	213
Trudno powiedzieć	1	3	7	88	375

Tabela 5. Czy zgadza się Pani czy też nie zgadza ze stwierdzeniem:
WOBEC DZIECI NIE POWINNO SIĘ STOSOWAĆ ŻADNYCH KAR FIZYCZNYCH

(%)

	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	51	43	7	1101
Wiek				
do 24 lat	54	42	5	145
25-34	48	43	10	185
35-44	51	44	6	236
45-54	57	38	5	178
55-64	50	42	8	158
65 lat i więcej	45	47	8	198
Stan cywilny				
Panna	47	44	8	139
Meżatka	53	41	6	736
Rozwódka	58	38	4	36
Wdowa	42	48	10	190
Miejsce zamieszkania				
Wieś	45	46	9	392
Miasto do 20 tys.	53	38	9	135
od 21 do 100 tys.	54	39	8	226
101-500 tys.	51	44	5	214
501 tys. i więcej mieszk.	59	39	2	133
Region				
Północny	57	37	6	96
Zachodni	56	41	3	122
Środkowo-zachodni	45	46	8	158
Środkowy	57	37	6	203
Wschodni	58	52	10	153
Południowo-wschodni	50	39	10	173
Południowo-zachodni	52	45	3	196
Wykształcenie				
Podstawowe	45	46	9	373
Zasadnicze zawodowe	47	46	8	253
Średnie	56	39	5	411
Wyższe	65	33	2	64
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	72	28	0	65
Prac. umysł. niż. szczebla	55	41	4	140
Pracownicy fiz. - umysł.	48	44	8	80
Robotnicy wykwalifikowani	53	36	10	66
Robotnicy niewykwalifik.	48	50	2	32
Rolnicy	44	47	9	74
Prywatni przedsiębiorcy	38	42	20	24
Bierni zawodowo				
Renciści	50	42	8	185
Emeryci	45	48	7	200
Uczniowie i studenci	47	53	0	32
Bezrobotni	56	38	6	83
Gospodynie domowe i inni	48	42	10	119
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	46	44	10	164
151 - 225	52	43	5	148
226 - 325	46	46	8	269
326 - 425	51	43	7	214
Powyżej 426 zł	56	38	6	242
Ocena własnych war. mater.				
Złe	46	45	9	356
Średnie	50	42	8	474
Dobre	57	40	3	268
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	47	44	9	103
Raz w tygodniu	51	42	7	649
Kilka razy w roku	50	44	6	274
W ogóle nie uczestniczy	55	38	8	74
Poglądy polityczne				
Lewica	53	40	7	162
Centrum	49	44	8	258
Prawica	53	42	5	254
Trudno powiedzieć	49	44	7	424

Tabela 6. Czy zgadza się Pani czy też nie zgadza ze stwierdzeniem:
LANIE JESZCZE NIKOMU NIE ZASZKODZIŁO

(%)

	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	46	6	1100
Wiek				
do 24 lat	51	45	4	145
25-34	47	46	7	185
35-44	49	45	6	236
45-54	45	52	3	178
55-64	45	45	9	158
65 lat i więcej	52	43	5	197
Stan cywilny				
Panna	48	47	5	139
Meżatka	46	48	6	736
Rozwódka	48	48	4	36
Wdowa	57	37	6	189
Miejsce zamieszkania				
Wieś	58	37	5	392
Miasto do 20 tys.	44	51	4	135
od 21 do 100 tys.	43	52	5	226
101-500 tys.	46	45	8	214
501 tys. i więcej mieszk.	36	61	4	132
Region				
Północny	50	43	7	96
Zachodni	43	56	1	122
Środkowo-zachodni	53	38	9	157
Środkowy	48	48	4	203
Wschodni	53	43	4	153
Południowo-wschodni	46	48	6	173
Południowo-zachodni	47	46	7	196
Wykształcenie				
Podstawowe	56	38	6	372
Zasadnicze zawodowe	57	39	4	253
Średnie	40	55	5	411
Wyższe	23	65	12	64
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	32	56	12	65
Prac. umysł. niż. szczebla	38	58	4	140
Pracownicy fiz. - umysł.	45	47	8	80
Robotnicy wykwalifikowani	55	40	5	66
Robotnicy niewykwalifik.	60	35	6	32
Rolnicy	69	29	2	74
Prywatni przedsiębiorcy	59	35	6	24
Bierni zawodowo				
Renciści	52	43	5	185
Emeryci	46	47	6	200
Uczniowie i studenci	46	50	4	32
Bezrobotni	51	47	2	83
Gospodynie domowe i inni	47	45	7	119
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	62	33	4	164
151 - 225	54	42	4	148
226 - 325	50	46	4	269
326 - 425	43	52	4	213
Powyżej 426 zł	37	53	10	242
Ocena własnych war. mater.				
Złe	54	40	6	356
Średnie	46	49	4	474
Dobre	44	48	8	268
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	44	46	10	103
Raz w tygodniu	50	45	5	649
Kilka razy w roku	47	48	5	273
W ogóle nie uczestniczy	43	50	7	74
Poglądy polityczne				
Lewica	51	46	2	162
Centrum	44	50	6	258
Prawica	43	52	5	254
Trudno powiedzieć	53	40	7	423

Tabela 7. Kiedy ostatnio Pani dziecko dostało porządne lanie?

(%)

	W tym miesiącu	W ciągu ostatniego roku	Dawniej, gdy było młodsze	Nigdy nie dostało lania	Nie pamiętam	Liczba osób
Ogółem	10	14	13	39	24	491
Wiek						
do 24 lat	3	7	0	80	10	39
25-34	20	17	5	41	16	153
35-44	6	17	19	26	31	199
45-54	5	6	17	44	28	90
55-64	0	6	17	56	21	10
Stan cywilny						
Panna	14	14	12	37	22	6
Meżatka	10	15	12	39	24	455
Rozwódka	10	4	32	35	19	18
Wdowa	7	6	7	61	19	11
Miejsce zamieszkania						
Wieś	12	14	11	37	25	174
Miasto do 20 tys.	7	12	8	55	18	58
od 21 do 100 tys.	7	18	14	34	26	103
101-500 tys.	13	13	11	36	27	99
501 tys. i więcej mieszk.	6	9	24	41	20	56
Region						
Północny	6	10	22	28	34	51
Zachodni	13	11	13	44	20	53
Środkowozachodni	13	9	7	44	26	78
Środkowy	8	11	17	42	21	87
Wschodni	11	19	10	36	24	56
Południowo-wschodni	5	15	13	39	26	73
Południowo-zachodni	12	21	11	35	20	92
Wykształcenie						
Podstawowe	2	20	19	24	35	91
Zasadnicze zawodowe	13	12	14	38	23	156
Średnie	12	14	9	44	21	212
Wyższe	3	6	15	53	22	32
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	7	6	14	49	24	36
Prac. umysł. niż. szczebla	6	14	14	41	25	81
Pracownicy fiz.- umysł.	3	19	13	43	22	50
Robotnicy wykwalifikowani	4	12	18	30	36	40
Robotnicy niewykwalifik.	17	28	18	14	23	22
Rolnicy	12	14	19	28	26	57
Prywatni przedsiębiorcy	22	8	16	41	13	18
Bierni zawodowo						
Renciści	5	17	16	27	36	35
Emeryci	0	10	10	54	26	7
Uczniowie i studenci	0	0	0	100	0	3
Bezrobotni	19	18	8	37	19	51
Gospodynie domowe i inni	15	11	5	49	19	89
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 150 zł	13	14	14	32	26	100
151 - 225	12	19	12	29	29	99
226 - 325	8	18	10	43	21	128
326 - 425	8	9	16	44	24	76
Powyżej 426 zł	8	6	14	51	21	65
Ocena własnych war. mater.						
Złe	10	18	14	33	24	171
Średnie	9	13	12	40	25	208
Dobre	12	9	13	45	22	110
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	14	10	15	39	21	15
Raz w tygodniu	9	13	12	40	25	301
Kilka razy w roku	12	14	13	38	23	149
W ogóle nie uczestniczy	0	27	22	35	16	25
Poglądy polityczne						
Lewica	14	19	12	38	18	70
Centrum	7	12	18	42	21	137
Prawica	10	14	12	35	28	94
Trudno powiedzieć	11	13	10	39	27	189

Tabela 8. Jeżeli dochodziło do takiej sytuacji, że dziecku trzeba było sprawić lanie, to kto najczęściej to robił?

	(%)			
	Matka	Ojciec	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	67	24	9	298
Wiek				
do 24 lat	35	52	13	8
25-34	69	23	8	90
35-44	66	23	11	146
45-54	69	23	7	50
55-64	66	34	0	4
Stan cywilny				
Panna	64	0	36	4
Meżatka	65	25	9	278
Rozwódka	94	6	0	12
Wdowa	82	18	0	4
Miejsce zamieszkania				
Wieś	72	22	7	109
Miasto do 20 tys.	65	28	7	26
od 21 do 100 tys.	56	29	15	67
101-500 tys.	68	26	6	63
501 tys. i więcej mieszk.	69	15	15	33
Region				
Północny	73	15	12	36
Zachodni	74	21	6	30
Środkowo-zachodni	64	27	8	44
Środkowy	69	16	14	51
Wschodni	60	28	11	36
Południowo-wschodni	61	32	7	44
Południowo-zachodni	66	28	6	57
Wykształcenie				
Podstawowe	67	27	7	67
Zasadnicze zawodowe	69	21	10	96
Średnie	64	27	8	119
Wyższe	68	11	21	15
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	74	11	15	18
Prac. umysł. niż. szczebla	66	28	6	49
Pracownicy fiz. - umysł.	63	31	6	27
Robotnicy wykwalifikowani	67	23	10	26
Robotnicy niewykwalifik.	71	19	9	19
Rolnicy	83	14	3	40
Prywatni przedsiębiorcy	37	49	14	11
Bierni zawodowo				
Renciści	50	42	8	26
Emeryci	21	79	0	3
Bezrobotni	69	16	15	32
Gospodynie domowe i inni	67	19	14	45
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	78	16	7	68
151 - 225	65	25	10	69
226 - 325	66	25	8	73
326 - 425	65	30	5	42
Powyżej 426 zł	57	26	17	33
Ocena własnych war. mater.				
Złe	69	24	6	113
Średnie	66	25	10	123
Dobre	63	23	14	62
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	94	6	0	9
Raz w tygodniu	68	22	9	179
Kilka razy w roku	59	32	9	94
W ogóle nie uczestniczy	74	11	15	16
Poglądy polityczne				
Lewica	72	23	5	43
Centrum	68	23	9	81
Prawica	68	26	6	59
Trudno powiedzieć	63	24	13	113